

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

An sponsus ad contrahendum matrimonium possit compelli. Cap. II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

colleat. 1767. p. 5. hoc tamen procedit, quando de dote incidenter agitur; & ideo delegatus ad causam matrimonij si ferat sententiam diuortij, pronunciare etiam debet, dorem restitui, ut in cap. de prudentia de Donat. int. vir. & uxor. secus si principaliter de dote agatur inter laicos: tunc enim ad iudicem secularem est deferenda, veluti quando dos petitur a viro, tamquam promissa, vel quando constante matrimonio mulier agit ex capite inopie, ad quam vergit maritus, vel quando repetitur mortuo viro *glos. in d. cap. de prudentia ver. incidens accessorie, & ibi etiam Barbof. nu. 3. & de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 84. n. 29. & 30. & alij apud Bonacin. de contract. disp. 3. q. 11. pun. 13. nu. 1. nisi dos in testamento relicta sit puellæ pauperi: tunc enim non Iudex seularis, sed ecclesiasticus erit competens contra laicum etiam principaliter, & ad instantiam partis *Dian. par. 1. tract. 2. ref. 117. ubi citat Bobadill. in Polit. 10. 1. lib. 2. cap. 17. num. 10. in. fin. & in glos. litt. C. Gutier. pract. qq. lib. 3. q. 29. num. 30. Cened. in canon. q. q. 37. num. 7. Ceuall. in tract. de Cognit. per viam violent. par. 2. q. 13. numero 4.**

5 Inferitur 3. quod quando agitur de processionibus, defunctis sepeliendis, alijsque actibus pietatis Iudex tantum ecclesiasticus est competens *cap. 2. de iudic. Nauar. conf. 3. num. 6. de for. compet. Marcell. Vulp. in Prax. iudic. cap. 11. numero 10.*

6 Inferitur 4. solum iudicem ec-

clesiasticum esse competentem, quando agitur de iure decimarum, de iure presentandi, aut de titulo beneficii ecclesiastici, videlicet an Titius sit canonicè institutus: an ius decimarum, vel presentandi competat: tunc enim solius ecclesiastici Iudicis est cognoscere, & iudicare *cap. 2. & 3. de Iudic. cap. causam 2. Qui fil. suis leg. clem. dispendios. in eod. tit. de Iud.* si verò agitur de solo facto laici turbantis clericum in possessione beneficii, aut iuris decimarum, etiam coram Iudice seulari agi potest contra laicum turbantem interdicto retinendæ, vel recuperandæ secundum *Gutier. lib. 2. can. 99. cap. 34. num. 22. Garc. de Benef. par. 1. cap. 2. nu. 59. Mart. de iurisd. par. 2. cap. 43. num. 18. quos refert, & sequitur Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 13. immò posse etiam Iudicem secularem compellere ad fidem sponsalium seruandam, quando certa sunt, tradunt Doctores apud *Dian. p. 1. tr. 2. ref. 131.**

S V M M A R I V M.

- 1 Quando sponsalia sunt iuramento firmata, potest iudex ecclesiasticus sponfos compellere ad matrimonium contrahendum.
- 2 Antequam ad coactionem procedatur, constare debet de sponsalibus antea contractis.
- 3 Qualiter cogendi sint sponsi ad contrahendum matrimonium.
- 4 Si sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactioni.
- 5 Quando difficilis exitus proba-

- biliter timetur, vel aliqua rationabilis causa subest, Iudex ecclesiasticus abstinere debet à coactione.
- 6 Diffensus Parentum inter iustas causas non numeratur.
- 7 Quid si ultra sponsalia sponsus cum sponsa copulam habuerit, & ob id inter eos, & consanguineos inimicitia exorta fuerint.
- 8 Et quid si sponsus pluries accesserit ad domum sponse.
- 9 An possit cogi qui absque iuramento promissit, se contracturum matrimonium cum una & deinde iuravit, se contracturum cum alia.
- 10 Quid si primum contraxit sponsalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius.
- 11 Et quid si cum secunda copulam habuit.
- 12 An impedimentum publica honestatis duret dissolutis sponsalibus per mutuum consensum, vel per mortem.
- 13 An cogi possit deprehensus in actu pro, qui metu mortis, vel ne prodatur iustitia, promittit, se cum muliere matrimonium contracturum.

CAP. II.

An Sponsus ad contrahendum matrimonium possit compelli.

 I sponsalia iuramento fuerint confirmata, omnes concedunt, posse Iudicem ecclesiasticum

cenfuris compellere sponsum, siue sponsam ad contrahendum matrimonium iuxta cap: ex litteris 2. de sponsal. & matr. seruata tamen forma Concilij Tridentini sess: 25. de ref. cap. 3. vt scilicet precedat executio realis, & personalis, vt notat etiam Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 406: nec propterea diceretur matrimonium in tali casu inuis liberum, quia non dicitur inuitus qui propter voluntariam promissionem vrgetur ad promissi solutionem; quoadmodum nec vim pati dicitur, qui propter iam susceptum beneficium ad ordines vrgetur, cum sponte susceperit beneficium, vt dicit glos. in cap. requisit eod. tit.

2 Obserua tamen, quod antequam ad coactionem procedatur, constare debet de sponsalibus antea contractis Rot. coram Card. Caualer. dec. 421.

3 Obserua 2. sponfos posse quidem carcerari, & excommunicari, vt metu carcerationis, & censura ecclesiastica ad contrahendum matrimonium inducantur, non tamen debet precise cogi ad illud contrahendum, ne consensus ad matrimonium requisitus deficiat: presertim quia coactiones difficiles pariunt exitus d. c. requisit eod. tit. de sponsal: & ideo si carcerari, & excommunicati pertinaciter recusent, debent relaxari, & absolui, etiam si non petant Grass. decis. aur. par. 1. lib. 2. c. 90. num. 8. Mantio. de Tacit. & ambig. conueni. lib. 3. tit. 17. nu. 10 Ric.

in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 406:

422.

4 Si verò sponsalia iurata non fuerint, in foro contentioso non est locus coactioni, sed pro peccato iniungitur pœnitentia, ut post S. Tho. dicit Sylu. in ver. Sponsalia nu. 4. Leo in Thef. for. eccles. par. 2. cap. 9. num. 27. & alij apud Mart. d. lib. 3. tit. 17. nu. 6. & 7. ubi dicit hanc esse magis communem quam sequuta fuit Rota dec. 1468. nu. 3. coram Card. Cavaler.

5 Idem dicendum, ubi difficilis exitus probabiliter timetur, vel aliqua rationalis causa subest: tunc enim iudex ecclesiasticus abstinere debet à coactione, etiã si iuramentum interuenerit. cap. requisit. de spons. & matr. puta si superueniat odium capitale, vel timor exheredationis, scandali, inimicitia, adulterij, vel homicidij, vel alterius maioris mali glos. in cap. cum in tua ver. scandalo de spons. & matr. Mant. d. lib. 3. tit. 17. nu. 13. & seq. ubi dicit, hanc præsumptionem futurorum malorum vehementem esse oportere Nau. in man. cap. 16. num. 18. Layman. in Theol. moral. lib. 5. tr. 10. cap. 1. num. 14. Bonacin. de matrim. q. 4. pu. 17. numer. 26. Ricc. in Prax. ut supra p. 4. ref. 406. & 410. Rot. coram Card. Cavaler. dec. 447. Beltram. ad Greg. dec. 376.

6 Dissensus verò parentum inter iustas causas non numeratur, quia de iure canonico talis consensus non requiritur Concil. Tridentin. sess. 24. de ref. matr. cap. 1. in princ. Cavaler. dec. 415. nu. 4.

7 Verum si ultra sponsalia spon-

sus cum sponsa copulam habuerit, & ob id inter eos, & consanguineos odium, & inimicitia exortæ fuerint, tunc iudex à coactione, & censuris abstinere non debet: quia magis verisimile est, quod ex nuptijs sequatur reconciliatio: & nisi sponsus compellatur, ex dolo suo commodum reportaret, tum quia sponsam deflorauit, tum quia fidem non adimpleuit Mant. de Tacit. d. lib. 3. tit. 17. num. 15. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 4. ref. 418. & 424. qui referunt ita fuisse decisum in Valent. matrimonij die 6. Februarij 1579. coram Clemente VIII. tunc temporis sacri Palatii Apostolici Auditore.

8 Idem dicendum, si sponsus pluries accesserit ad domum sponsæ ita, ut dissolutio sponsalium non sine mulieris iniuria, & periculo scandali sit futura Greg. dec. 376. num. 7.

9 Sed quæres, an sit cogendus qui absque iuramento promissit, se contracturum matrimonium eum una, & deinde iurauit, se contracturum cum alia? Resp. quod ex neutra promissione cogi potest: non quidem ex prima, quia non fuit iurata: neque ex secunda iurata, quia in hoc casu iuramentum directè contrarium primæ promissioni temerarium est, & idèd minime obligat cap. veniens de Iureiur. Gr. ff. decis. aur. par. 8. lib. 2. cap. 79. nu. 4.

10 Qui verò primum contrahit sponsalia cum aliqua, & deinde matrimonium cum cognata eius in primogradu, priorem debet acci-

accipere, quia matrimonium cum secunda propter impedimentum publicæ honestatis nullum fuit; sed si cum secunda rem habuit, neutram habere potest; non secundam, propter dictum impedimentum; non priorem, propter impedimentum affinitatis, ut dicunt Doctores communiter in cap. litteras de Desponsim pub. & in c. ex litteris de eo qui cogn. consang. uxor.

12 Hoc autem impedimentum publicæ honestatis durat etiam solutis sponsalibus, siue soluantur per mutuum consensum iuxta c. 2. de spons. siue per mortem Layman. in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. cap. 9. num. 3. Bonacin. de Matrim. q. 3. p. n. 11. num. 7. ubi refert declarationem Sac. Congregationis, dummodò sponsalia pura sint, & valida: ex sponsalibus enim conditionatis nullum oritur impedimentum ante conditionis eventum, ut dicit Layman. loco citato num. 4. quemadmodum nec oritur ex sponsalibus inualidis ex Cono. Tridentino sess. 24. de ref. matr. c. 3. ex quo infert Layman. ubi supra d. num. 4. quod ex secundis sponsalibus non oritur impedimentum publicæ honestatis, si contra fidem priorum sponsalium contracta fuerint: quia in tali casu ipso iure irrita sunt ex cap. sicut de sponsal.

13 Quæres 2. an cogi possit deprehensus in stupro, qui metu mortis sibi à mulieris consanguineis inferendæ promittit, se cum illa matrimonium contracturum? Resp. negatiuè: quia talis metus

iniuste inferitur, cum non possint consanguinei iuste occidere, sed tantum comprehendere, & Iudici prodere; ideo stuprator in tali casu non tenetur præcisè matrimonium contrahere, sed vel stupratam ducere in uxorem, vel illam competenter dotare, iuxta textum, & Doctores in cap. 1. de Adult. secus esset, si stuprator offerat matrimonium, ne accusetur, seu prodatur iustitiæ, quod consanguinei iuste facere poterant: tunc enim cogendus est, ut iniuria compensetur. Dian. par. 3. tr. 4. res. 228. ubi citat Basil. Pontium de Matrim. lib. 4. c. 19. num. 10.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus pro re sua, vel ecclesie potest laicum coram ecclesiastico Iudice conuenire.
- 2 Quid si laicus neget rem esse Ecclesie.
- 3 Clericus etiam pro fructibus ex re sua, vel ecclesie prouenientibus potest laicum trahere ad forum ecclesiasticum.
- 4 Clericus potest suos colonos conuenire coram ordinario.
- 5 Item emphiteutam ecclesie.
- 6 Laici, vel Clerici ratione feudi coram Domino feudi conueniuntur: sed contra clericum non potest fieri executio personalis, nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto Clerici, & num. 7.
- 7 Si Clericus agat contra laicum ad rescissionem contractus, vel contra inuadentes, aut usurpan-